

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete.
- A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 40. § (1) bekezdés 28. pontja értelmében a Kormány társadalmi felzárkózásért felelős tagjaként, a belügyminiszter módszertani útmutatót tesz közzé a HEP elkészítésének részletes szempontjairól. különös figyelmet fordítva a
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.)

előírásaira.

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

- **Új Roma Stratégia (2019-2030)**
- **Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)**

- „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)
- „A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” (2021–2030)
- Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)
- Országos Fogytékosságügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében **a programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

Tarhos település a nemzeti stratégiák mellett szorosan együttműködik és aktívan részt kíván venni a Békés Vármegyei Önkormányzat EFOP-1.6.3.-17-2017-000013 Megyei szintű felzárkózás-politikai együttműködések támogatása a helyi esélyegyenlőségi programokhoz kapcsolódóan projektjének keretében elkészített Szolgáltatási Út Térkép és Megyei Esélyteremtési Paktum dokumentumokban foglaltak megvalósításában és a megyei fejlesztések területén a célkitűzések elérésében.

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

A jelenlegi békési kistérség településeinek többsége a korábbi békéscsabai kistérség tagja volt. A megyeszékhely és Gyula kedvező statisztikai mutatói miatt a békéscsabai kistérség nem tartozott a kedvezményezett kistérségek sorába. E miatt a kistérség gazdaságilag fejletlenebb települései is elestek bizonyos pályázati források megszerzésétől. Elsősorban ez volt a fő motiváció abban a kezdeményezésben, amelyben az érintett települések önkormányzatai egy új kistérség létrehozására tettek javaslatot, mely szerint kérték egy – a békéscsabai térségtől különváló – kistérség létrehozását. A kérésnek részben helyt

adva a 244/2003 (XII. 18.) Korm. rendelet 2004. január 1-vel létrehozta, Békés székhellyel, a 3407. sz. békési statisztikai kistérséget. A kistérség önkormányzatainak polgármesterei 2004. április 30.-i tanácskozásukon döntöttek arról, hogy a közös feladatok hatékony végrehajtása érdekében létre kívánják hozni a Békési Kistérségi Társulást.

Az országgyűlés a települések kezdeményezésének helyt adott és a 2007. szeptember 25-én hatályba lépett 2007. CVII. tv.-ben megváltoztatta a békési kistérségi határokat, így a kistérség településszáma eggyel, a lakosság száma 11251 fővel csökkent. A kistérségi határok változását 2008. január 1-jén követte a Békési Kistérségi Társulás tagösszetételének változása is.

○ Kistérségi Társulás

A többcélú kistérségi társulásokról szóló törvény az általános önkormányzati választásokat követő hat hónapon belül lehetőséget biztosított az önkormányzatok számára, hogy kezdeményezhették a kistérségi lehatárolás megváltoztatását. A békési kistérség települései közül Gyomaendrőd és Hunya már 2007. év elején jelezte, hogy a jövőben a szarvasi kistérségbe kíván tartozni, Doboz önkormányzata viszont úgy határozott, hogy a békési kistérség tagja kíván lenni. Ezt a szándékukat jelezték az illetékes kormányzati szervek és az érintett kistérségek Társulási Tanácsai felé is.

A Társulás megalakulása óta összesen 18 feladatot vállalt fel, amit az önkormányzatok a Társulás keretében közösen láttak el, illetve külön megállapodások alapján, egyes intézményeiken keresztül, mikrotársulásokban végeztek.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

A Képviselő-testület megállapította, hogy a kötelező közszolgáltatási alapfeladatainak ellátására kötött társulási és együttműködési megállapodások biztosítják a községi önkormányzatra háruló feladatok eredményes ellátását. A megállapodásokban rögzített célok megvalósultak az elmúlt időszakban.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

Az esélyegyenlőségi program készítésekor az országos adatbázisokban a 2012. évi adatok még nem minden esetben voltak elérhetőek. A 2013-ban elfogadott HEP-ben – a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 1. számú mellékletének megfelelő formában – szereplő adatok elégségesek voltak az 5 évre szóló program helyzetelemzéséhez, valamint intézkedési tervének meghatározásához és megvalósításához. 2018. évben a HEP elkészítése során a 2017. évi adatok hiányoznak a TEIR rendszerből, így az 5 éves idősorokra vonatkozó megfelelés érdekében 2012 és 2017 évek között 6 éves idősorokkal dolgoztunk, majd a jelenleg elkészített Helyi Esélyegyenlőségi Programban szintén a TeiR Adatbázis alapján láthatóvá válnak a 2017. évi adatok 2022. évvel bezárólag.

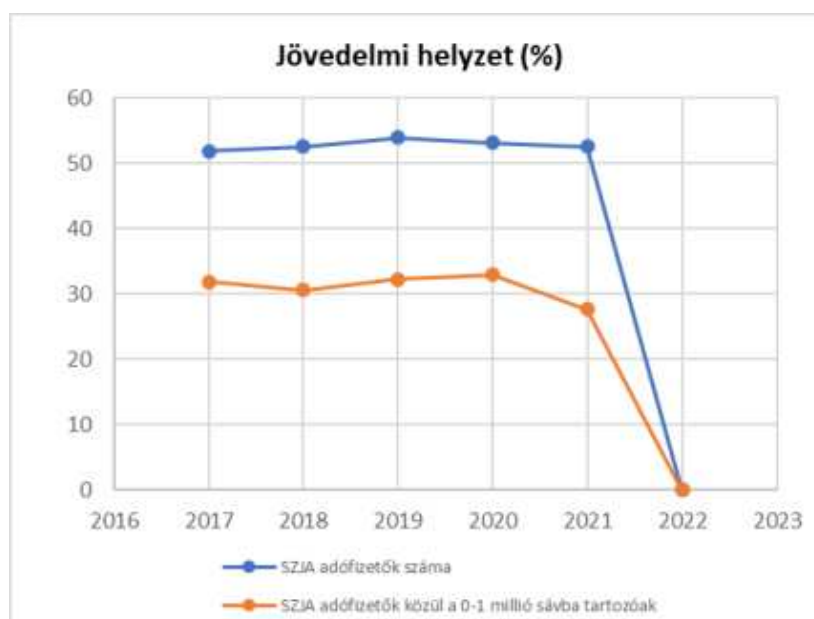
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A mélyszegénység összetett jelenség, amelynek okai többek között társadalmi és gazdasági hátrányok, iskolai, képzettségbeli és foglalkoztatottságbeli deficitekben mutatkoznak meg, és súlyos megélhetési zavarokhoz vezetnek. A szegénység kialakulásának okai többek közt a rendszerváltást követően a munkahelyek megszűnésére, a munkanélküliségre, a munkaerő-piaci esélyek szűkülésére – nem kis részben az oktatás és képzés hiányosságaira -, a jóléti ellátások által kezelni nem tudott egyéni, családi válsághelyzetekre, a megfelelő ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés hiányosságaira vezethetők vissza. A mélyszegénységben élők legnagyobb problémája az alacsony jövedelmi szint, illetve az, hogy ezzel az alacsony jövedelemmel nem átmenetileg, néhány hónapig, hanem akár évekig, évtizedekig is számolniuk kell. Az alacsony jövedelem oka többféle lehet. A tartós munkanélküliek kizárólag az önkormányzat által folyósított ellátásokban, illetve a közmunkában bízhatnak.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet

Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában (TS 059)	az állandó népesség %-ában (TS 060)
2017	51,82	31,78
2018	52,46	30,52
2019	53,88	32,25
2020	53,11	32,94
2021	52,50	27,56
2022	n.a.	n.a.
Forrás: TeIR, KSH Tstar		

A szegénység fő utánpótlási csatornája lehet egy egyéni vagy családi válsághelyzet, pontosabban az, hogy ezt nem tudja kezelni a jóléti rendszer.

Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszeréből, a társadalom újraelosztó csatornáiból.

Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. Településünkön tapasztalataink szerint a munkaerő piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartó munkanélküli létből fakadó motivációs problémák, az egészségi állapot.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ftl.) és a Mőtv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek helyzete;

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint

Év	Nyilvántartott álláskereső aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya (TS 033)	Nők aránya (TS 034)	Összesen
2017	4,39	3,91	4,15%
2018	6,44	4,08	5,26%

2019	5,92	6,38	6,15%
2020	5,30	6,20	5,75%
2021	5,62	4,65	5,14%
2022	7,52	4,33	5,93%
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal			

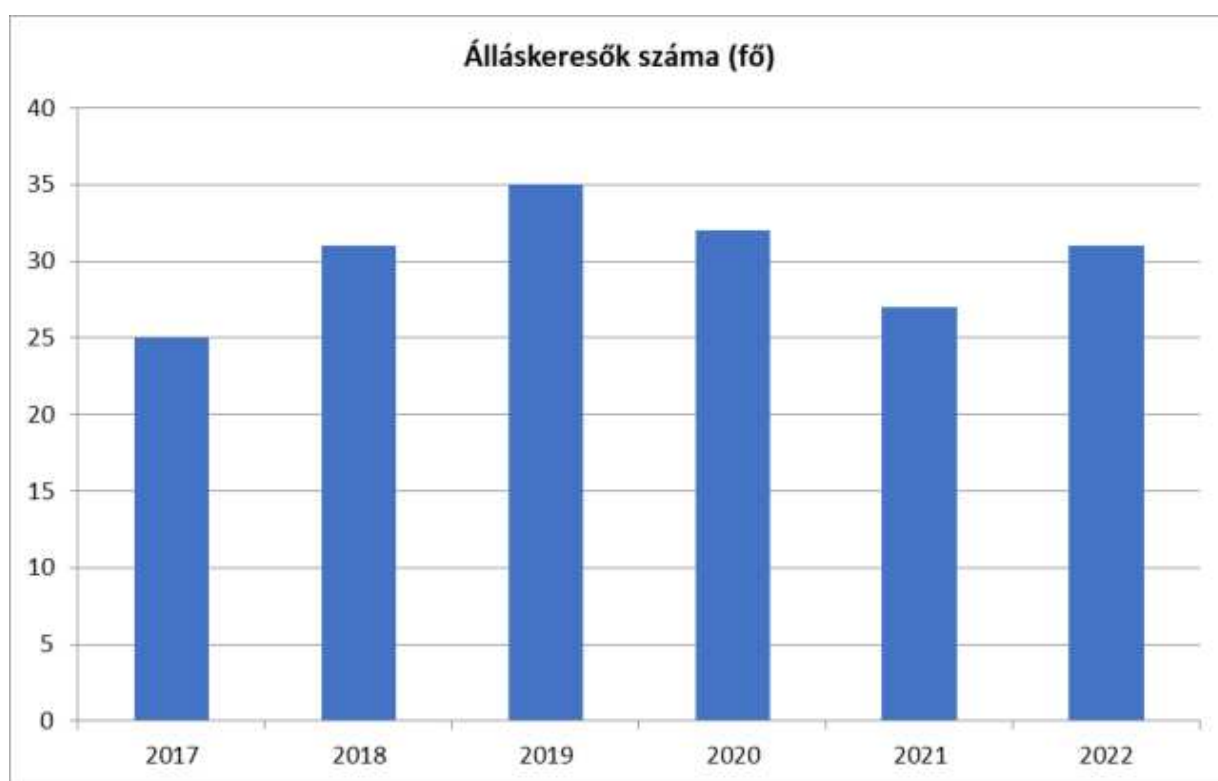
Napjainkban a legégetőbb szociális, sőt ennél tágabb értelemben vett társadalmi kérdés a tartós munkanélküliség. Ma már talán nincs olyan család Tarhoson, amelyet közvetve vagy közvetlen formában ne érintett volna meg a munkanélküliség problémája. A munkanélküliség és ezzel összefüggésben a szegénység kérdése szinte állandó napirenden van a mai magyar szociális-, foglalkoztatási-, de gazdaságpolitikai intézkedései területén is.

A 2014-2020 közötti időszakban a GINOP-5.1.1-15 és VEKOP-8.1.1-15 „Út a munkaerőpiacra” című program keretében folytatódnak a munkaerő-piaci programok, melynek a 25 év feletti hátrányos helyzetű álláskereső, köztük a hátrányos helyzetű nők munkaerő-piaci integrációját célozzák.

3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint

Nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Év	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Fő összesen	25	31	35	32	27	31
20 éves, vagy az alatti (TS 037)	Fő	1,00	3,00	2,00	2,00	2,00	0,00
	%	4,00%	9,68%	5,71%	6,25%	7,41%	0,00%
21-25 év (TS 038)	Fő	5,00	3,00	2,00	2,00	1,00	0,00
	%	20,00%	9,68%	5,71%	6,25%	3,70%	0,00%
26-30 év (TS 039)	Fő	2,00	2,00	3,00	4,00	4,00	4,00
	%	8,00%	6,45%	8,57%	12,50%	14,81%	12,90%
31-35 év (TS 040)	Fő	2,00	3,00	3,00	3,00	1,00	0,00
	%	8,00%	9,68%	8,57%	9,38%	3,70%	0,00%

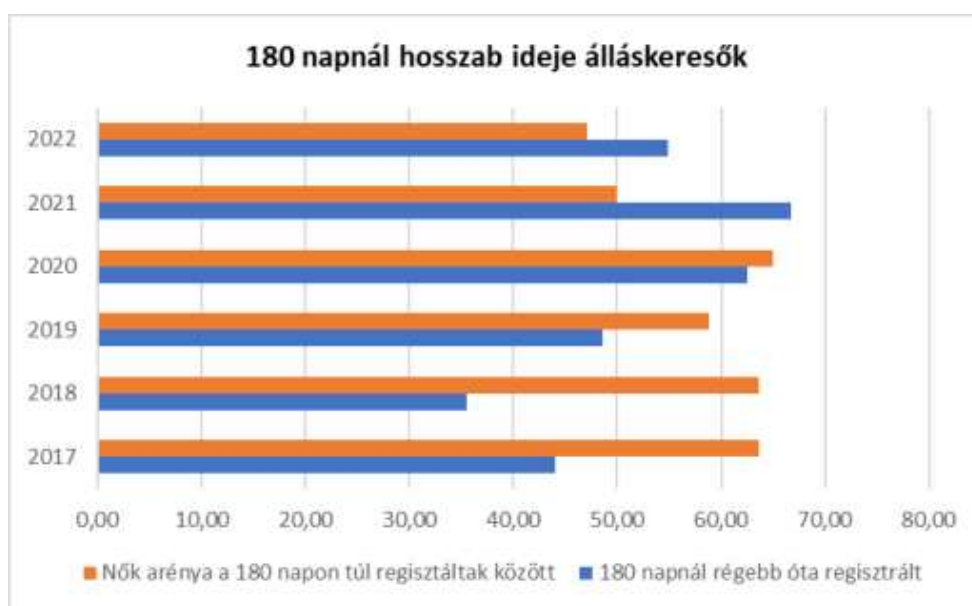
36-40 év (TS 041)	Fő	1,00	2,00	3,00	1,00	1,00	3,00
	%	4,00%	6,45%	8,57%	3,13%	3,70%	9,68%
41-45 év (TS 042)	Fő	0,00	2,00	3,00	3,00	0,00	2,00
	%	0,00%	6,45%	8,57%	9,38%	0,00%	6,45%
46-50 év (TS 043)	Fő	4,00	3,00	2,00	3,00	1,00	4,00
	%	16,00%	9,68%	5,71%	9,38%	3,70%	12,90%
51-55 év (TS 044)	Fő	7,00	7,00	6,00	6,00	5,00	4,00
	%	28,00%	22,58%	17,14%	18,75%	18,52%	12,90%
56-60 év (TS 045)	Fő	2,00	4,00	7,00	3,00	5,00	7,00
	%	8,00%	12,90%	20,00%	9,38%	18,52%	22,58%
61 éves, vagy afeletti (TS 046)	Fő	1,00	2,00	4,00	5,00	7,00	7,00
	%	4,00%	6,45%	11,43%	15,63%	25,93%	22,58%
Forrás: TeIR,							

A fenti táblázat alapján jól nyomon követhető, hogy a nyilvántartott álláskeresők száma és aránya is stagnálást mutat az előző évekhez viszonyítva – az átlagot tekintve.

3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső aránya

Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (TS 057)	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkn belül (TS 058)
	%	%
2017	44,00	63,64
2018	35,48	63,64
2019	48,57	58,82
2020	62,50	65,00
2021	66,67	50,00
2022	54,84	47,06
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal		

A táblázatból láthatóvá válik, hogy a tartós munkanélküliség elsősorban a nőket sújtja, melynek oka a térségben található munkalehetőségek férfias jellegében (építőipar, mezőgazdaság) keresendő, mely komoly és megterhelő fizikai munkát jelent elsősorban. A nők számára lehetőséget biztosító könnyebb vagy részmunkaidős munkatevékenységek megszűntek, a korábban a nők foglalkoztatását ellátó környező települések iparai a továbbiakban nem rendelkeznek megfelelő munkaerő-felvétel lehetőséggel.

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága;

Az önkormányzatok visszajelzései alapján, a munkaerő-piacon való elhelyezkedés legnagyobb akadályozó tényezője az alacsony iskolai végzettség és a piacképes szakmák megszerzésének a hiánya.

Az utóbbi időszakban pályázatok keretében több megyei településen szerveztek 7-8 osztályos képzést, ami lehetőséget biztosított a munkakeresők további esélyeinek növelésére, a munkaerő-piaci elhelyezkedésre

Megyei Foglalkoztatási Stratégia

Befektetés-ösztönzési szempontból fő kitörési pontként az alábbiak kerültek megfogalmazásra a megyét érintően:

- nyelvtudás fejlesztése
- képzettség igazítása a munkapiaci igényekhez
- alapkompenciák fejlesztése
- aktivitási ráta növelése a kisebb településeken
- az át- vagy továbbképzésekre való hajlandóság növelése
- a gazdaság igényeinek a képzésben való megjelenítése

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresőik száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresőik száma összesen (TS 052)	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresőik megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség (TS 036)		Általános iskolai végzettség (TS 035)		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2017	25	1	4,00%	7	28,00%	17	68,00%
2018	31	0	0,00%	12	38,71%	19	61,29%
2019	35	0	0,00%	16	45,71%	19	54,29%
2020	32	0	0,00%	16	50,00%	16	50,00%
2021	27	0	0,00%	10	37,04%	17	62,96%
2022	31	0	0,00%	10	32,26%	21	67,74%
Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal							

- c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei;

A jellemzően munkahely- és tőkeszegény járásokban, érdemi beruházások és fenntartható vállalkozások nélkül a közmunka az egyetlen esélye a munkavállalásra a széles, jellemzően alacsony iskolai végzettségű, mélyszegénységben élő rétegeknek.